

Any Univers Patxot

Els amics Rafael Patxot i Joan Maragall

Jaume Aymar i Ragolta

Joan Maragall i Gorina (Barcelona, 1860-1911) i Rafael Patxot i Jubert (Sant Feliu de Guíxols, 1872-Ginebra, 1964) foren coetanis i amics, tot i que el meteoròleg era dotze anys més jove i va sobreviure el poeta més de cinquanta anys, després d'haver viscut la guerra civil i l'exili.

La revista *L'Avenç* (originàriament *L'Avens*, fins al gener de 1891), subtitulada "lletres, arts i ciències", fundada per Jaume Massó i Torrents el 1881, es deixà d'editar uns anys, per reprendre una segona etapa el 1889. El 1891 Jaume Massó es va associar amb Joaquim Casas-Carbó, cosí del pintor Ramon Casas, i *L'Avenç* assolí un volum important d'activitat editorial: ampliaren el que originàriament només havia estat una incipient llibreria i adquiriren un local nou que fou la seu d'una influent tertúlia literària en la qual van participar-hi com a contertulians Maragall i Patxot. La tipografia *L'Avenç* llançà una biblioteca literària en la qual Joan Maragall i Rafael Patxot també hi col·laboraren amb diverses traduccions. Maragall hi publicà *La Marguerideta. Escenes del 'Faust'* (Drama en tres actes i vuit quadros), de Goethe (1904), *Novalis*, d'Enric d'Ofterdingen (2 volums) (1907) i *Pensaments*, de Goethe (1910). Al seu torn, Patxot hi publicà *Urània*, de Camille Flammarion (1903), *Viatge al voltant de la meva cambra*, de Xavier de Maistre (1904), *Els plaers de la vida*, de John Lubbock (3 volums) (1906), i *Prosadors nord-americans no contemporanis* (1909).

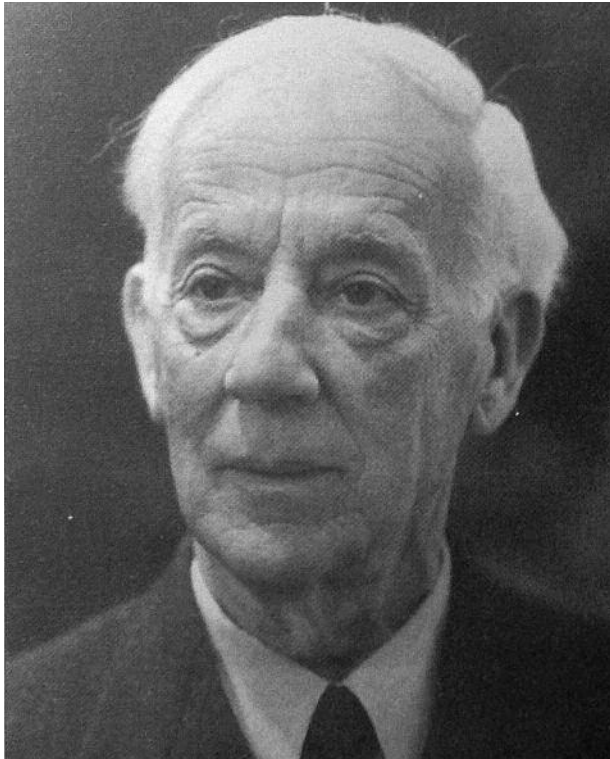
Les famílies Maragall i Patxot també havien compartit algun estiu a Camprodon. A la Biblioteca de Catalunya es conserva un aplec de deu cartes de Patxot a Maragall escrites des del 1901 al 1908. També, al fons Patxot es conserven targetes i lletres de Joan Maragall a

Ex-libris de Rafael Patxot i Jubert amb la representació d'Urània, musa de l'astronomia i de la ciència en general. Extret de: Patxot, Rafael. Observacions de Sant Feliu de Guíxols. Resultats del 1896 (parcial) al 1905. Barcelona: L'Avenç, 1908. AMSFG. Biblioteca (Reg 2050).

Rafel Patxot des del 1901 fins al 1909. Una de les cartes del ganxó al poeta és del 10 d'agost de 1901, escrita des del balneari La Preste, prop de Prats de Molló, on els esposos Patxot coincidien amb la sogra de Joan Maragall, la senyora Maria de las Angústias Malvido, i on es fa palesa la confiança que es tenien:

"Amich Maragall: a la fi avuy puch parlar de la nostra

Rafael Patxot i Gubert

tornada a Camprodon doncs si no s'hi presenta res més i el temps ho permet, dilluns al matí tornarem a desfer ab molt de gust el camí de l'altre dia. Li estimaré doncs avisi tres animals y dos mossos per a sortir d'aquí a les set del matí del dilluns al matí. La meua muller voldria la mateixa mula de l'altre dia; un altre amb sella per a mi y un altre pera'l nostre equipatge. Recomani'ls mossos de confiança: els dos més grans de l'altre dia anirien bé. Gracies per endavant! La seva sogra segueix molt bé y probablement dintre de 4 o 5 dies podrà marxar. Al no haver estat per la seva indisposició teniam arreglat de fer tots plegats la gran cavalcada. De tots modos com que Vostès no poden retardar massa l'anada a Canterets, la meua muller y jo ens oferim en tot y per tot y si'ls convé farem per la seva família. Tinch rebudes les diferents cartes que vostè m'ha enviat y ahir tarde el seu sogre ens donà bones noves de les nostres filletes. Ja'ns figurem la fressa que dehuen moure a casa de vostè, si bé, per sort vostès ja saben lo que és la maynada. Així mateix s'hauran pogut convencer de que no els manca gana y a taula ja contan per un". En aquesta carta es fa palesa també

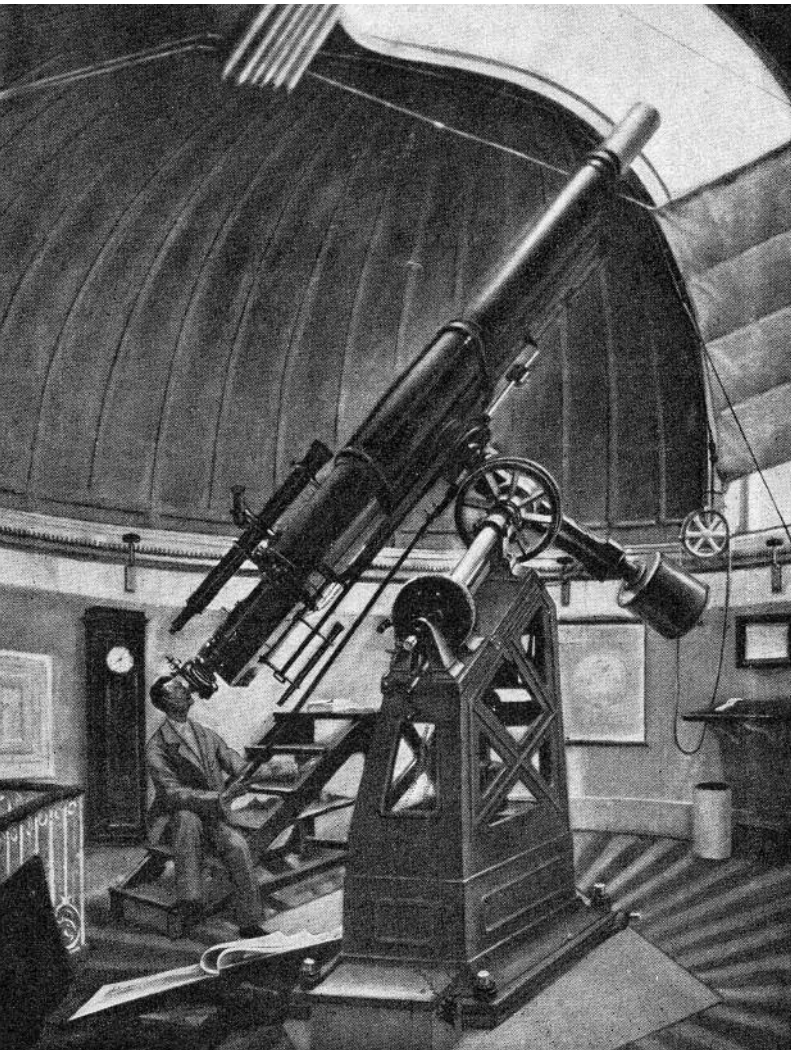
Joan Maragall i Gorina

l'afecció de Patxot per la papiroflèxia, i les seves dots de pare: "Acompanyo dos aucellets que vaig fer ahir nit per entretenir la son. A fi que no hi hagin baralles he mirat de fer-les ben iguals y al darrera hi ha'l nom de cada una". I acaba amb una referència a la seva muller: "La Lluïsa comença a passejar y me recomana salut de part seva a tots vostès. Fins el Dilluns donchs, Deo volente, en que arribarem vers les dotze a Camprodon si no fem masses parades. Soch sempre'l seu agraït amich"¹.

En una altra carta del 22 de setembre del 1902, des del llit, on portava dinou dies malalt, Patxot s'assabenta que Maragall ha estat processat a causa d'uns articles, i li diu: "m'he enterat que ha estat processat i li desitjo que els entrebanchs no tinguin consecuencias. En el temps que corre tota la gent honrada hi hem d'anar a la presó. Això del catalanisme s'ho prenen al inrevés, seguim la tradició espanyola y em sembla que ensopegaran segons la propia tradició. Avant sempre y rebi una sincera encaixada del seu amich"².

El 7 de maig de 1904, Joan Maragall va arribar a Sant Feliu de Guíxols. Va allotjar-se a la casa pairal dels Patxot,

Gravat que representa Rafael Patxot a l'interior de la cúpula de l'Observatori Astronòmic Català de Sant Feliu de Guíxols. Extret de: Patxot, Rafael. Observacions de Sant Feliu de Guíxols. Resultats del 1896 (parcial) al 1905. Barcelona: L'Avenç, 1908. AMSFG. Biblioteca (Reg 2050)

al passeig del Mar xamfrà amb la rambla del Portalet. Davant per davant de la casa Patxot hi ha el Casino dels Nois (Nou Casino la Constància), fundat l'any 1851.

Patxot, juntament amb Joan Vergés i Barris³, va ser l'encarregat d'acompanyar Maragall aquells dies. Des de Sant Feliu, el poeta escriu a la seva esposa Clara Noble, el 9 de maig: *"Fuimos a Palafrugell y fuimos hospedados regiamente en casa del señor Vergés que tiene una casa como un palacio [...] Antes asistí al centro obrero, hice un discursito improvisado que no me salió mal, después recité la glosa y aquellos buenos obreros me rodearon y agasajaron con extremado afecto. Esta mañana hemos ido de excursión a orilla del mar y hemos vuelto a comer a casa el señor Vergés y enseguida hemos regresado a San Feliu. Mañana temprano salimos para Tossa donde dormiremos, y pasado mañana miércoles salimos para Lloret y Blanes, donde tomaremos el tren para llegar a Barcelona [...] Ya no te hablo del amigo Patxot (que te*

*saluda) porque no piensa más que en contentarme en cada momento"*⁴.

En una lletra datada a Camprodon el 5 d'agost de 1905, Patxot li diu a Maragall: "vull expressar-li la meua alegrança de què Vostè hagi tornat al 'Brusi', o millor de que el 'Brusi' hagi tornat a Vostè, car és dreturer que aquella empresa complís aytal condició envers el nostre poeta. A més això revela un redreçament d'aquell diari y, francament, feya tristor que'l 'Brusi' no solament hagués trencat la Tradició d'en Mañé, sinó que fes obra decididament anti-catalana y a voltes àdhuc enterament negativa.

Que amb l'arribada de Vostè y ab n'Oliver fent-li costat, tenim la certesa que lo mes reclòs de certs tabernacles hi arribará l'alenada rabejanta de la 'Pàtria Nova'. Que per molts anys"⁵.

En una altra lletra datada a Sant Feliu de Guíxols el 29 d'agost de 1907, el ganxó li diu amb franquesa: "Se m'acaba de presentar un personatge sol·licitant un local per fundar una 'Escola Horaciana' y jo no tinc cap idea de lo que és malgrat haver vist semblant títol en los diaris. Perxó solicito parer de Vostè que es ciutadà y que per ses nombroses relacions coneix moltes de coses que jo ignoro. En què consisteixen aitals escoles? Se mereixen encoratjament y que un hom els fassi costat encara que sigui indirectament? Com que me som limitat a dir que m'enteraria abants de donar la resposta, voldria poder decidir amb el degut coneixement de les coses"⁶.

També Patxot envià a Maragall una postal amb una vista del port de Sant Feliu de Guíxols, el 28 de novembre de 1908.

Joan Maragall morí a Barcelona el 20 de desembre de 1911, als 51 anys, víctima d'unes febres de Malta. Rafel Patxot va sentir molt la pèrdua de l'amic entranyable, un referent de la cultura catalana que ell també defensaria i protegiria fins a la mort a l'exili⁷. Aquell mateix any Patxot havia començat a desmuntar l'Observatori Meteorològic Català que el 1895 havia construït a Sant Feliu de Guíxols.

NOTES:

1.- Aplec de correspondència rebuda de Rafael Patxot Jubert, de 10 cartes compreses entre els anys 1901 a 1908. Biblioteca de Catalunya. En reproduïm literalment alguns fragments.

2.- Ibidem.

3.- Va ser alcalde de Palafrugell tres vegades: de 1899 a 1902, de 1912 a 1914 i de 1920 a 1922.

4.- G. CASALS, *Joan Maragall. Carnets de viatge*. Diputació de Barcelona, 2010, pp. 148-149.

5.- Ibidem.

6.- Ibidem.

7.- Vegeu l'opuscle *Rigor científic, catalanitat indefallent: Rafael Patxot i Jubert (1872-1964)*, ed. M. Castellet. Institut d'Estudis Catalans, 2014.